

MESLEK YÜKSEK OKULLARINDA İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ EĞİTİMİ VERİLMESİNİN ÖNEMİ (Kırıkkale Meslek Yüksek Okulu Örneği)

Murat SARIKAYA^{1*}, Abdulkadir GÜLLÜ², M. Nuri SEYMAN³

¹Sinop Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, 57000, Sinop

²Gazi Üniversitesi, Teknik Eğitim Fakültesi, 06500, Ankara

³Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale Meslek Yüksekokulu, 71450, Kırıkkale

Özet

İş yerlerinde işin yürütülmesi sırasında çeşitli nedenlerden (fiziksel, kimyasal, biyolojik, mekanik, ergonomik, psikososyal) kaynaklanan sağlığa ve güvenliğe zarar verebilecek koşullardan çalışanları ve bulunan diğer üçüncü tarafları korumak amacıyla yapılan sistemli ve bilimsel çalışmalar bütünü olan işçi sağlığı ve güvenliği, gündeme geldiği günden itibaren sürekli gelişme göstermektedir. Bu gelişme süreci içerisinde gerekli düzenlemelerin verimli bir şekilde yapılabilmesi ve bundan sonuç alınabilmesi için öncelikle imalat sektörüne teknik eleman yetiştiren Meslek Yüksek Okullarında müfredat düzeyinde gerekli düzenlemelerin yapılması ve ileride iş yaşamına atılacak öğrencilerin eğitim sürecinde bilinçlendirilmesi gereklidir. Bu çalışmada, işçi sağlığı ve güvenliği konusunda öğrencilerin ve okul yönetiminin konuya yaklaşımı ve öğrencilerin staj yaptıkları işletmelerin konuya verdiği önemi görmek için Kırıkkale Üniversitesi Kırıkkale Meslek Yüksek Okulunda çeşitli teknik programlarda öğrenim gören öğrenciler arasından 240 öğrenciye 15 sorudan oluşan bir anket çalışması uygulanmış ve elde edilen bulgulara göre değerlendirme yapılmıştır. Sonuç olarak işçi sağlığı ve güvenliğinin amacının çalışanları ve üçüncü tarafları, iş kazaları ve meslek hastalıklarından korumak ve önce insan kavramını kazandırmak olduğundan, tüm çalışanlara bu kavramın kazandırılmasında temel eğitimin şart olduğu ve bu eğitimin öğrencilere iş hayatına başlamadan önce öğrenim gördükleri Meslek Yüksek Okullarında verilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İş sağlığı ve güvenliği, iş kazaları, meslek yüksek okulu

IMPORTANCE OF THE OCCUPATIONAL HEALTH AND SAFETY EDUCATION AT VOCATIONAL HIGH SCHOOLS (Kırıkkale Vocational High School Model)

Abstract

Workplace Health and Safety that is a systematic and scientific body of study aiming to protect employees and third parties from various causes of workplace injuries and hazards (physical, chemical, biological, mechanical, ergonomic, psychosocial) has been improving (developing) since the day it came into question. In this advancing process, to make the necessary regulations in a productive manner and getting favorable results from this, at first, it is required that in vocational faculties in which potential technical staff are educated for the manufacturing sector, necessary regulations in the curriculum be made and awareness of the students entering in the work life in the future be raised. In this study, to appreciate the approach of the students and school administration to this issue and the importance given by the enterprises where students undergo training to this issue, a questionnaire which is consisting of 15 questions was implemented to the 240 students being educated in various types of technical programs in the Vocational Higher Faculty of Kırıkkale University and evaluation was made according to obtained results from the questionnaire. Since eventually the purpose of occupational health and safety is to protect employees and third parties from occupational diseases and industrial injuries and to place the notion of human value first which is a result of basic understanding and training, it is concluded as necessary and important to train students during their education at the vocational high school before they start their work life.

Key Words: Occupational health and safety, occupational work accident, vocational high school

* E-posta: msarikaya@sinop.edu.tr

1. Giriş

21. yüzyılda insan hayatı ve iş yaşamını etkileyen çok hızlı gelişmeler gerek bilgi, gerek teknolojik alanda görülmektedir. Bu gelişmeler de iş yaşamının daha güvenilir ve kaliteli hale getirilmesi için işletmeleri zorlamakta, iş kazaları ve meslek hastalıklarını önlemek için işçi sağlığı ve güvenliği eğitiminin gerekliliğini göstermektedir.

Öncelikle işçi sağlığı ve güvenliğinin tanımı ve kapsamı doğru anlaşılmalıdır. İş sağlığı; tüm çalışanların fiziksel, ruhsal, sosyal, moral ve iyilik hallerinin en üst düzeyde bulundurulması ve sürdürülmesi, işyeri ortamındaki sağlıksız koşulların en aşağı düzeye indirilmesi ve bunlardan korunma yöntemlerinin uygulanmasını, çalışanların fiziksel, ruhsal yeteneklerine uygun işlere yerleştirilmesini yani işin bireye, bireyin işe uyumunu amaçlayan bir olgudur. İş güvenliği ise; işyerlerinde işin yürütülmesi sırasında çalışma şartlarının meydana getirdiği tehlikelerde ve çalışmalarda makine, tesis ve malzemeye yönelik zararların, aksaklıkların araştırılması ve önlenmesi için yapılan teknik ve sistemli çalışmalardır [1].

İş kazalarının büyük çoğunluğu çalışanların güvenli olmayan hareketlerinden meydana gelmekte; disiplinsizlik, eğitimsizlik, kurallara aykırı davranışlar, işçi sağlığı ve güvenliği konusundaki bilinçsizlik, iş kazaları ve meslek hastalıklarının en önemli sebeplerinden sayılmaktadır [2].

Bugün bir iş yerinde etkin bir İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sisteminin uygulanmasının, o iş yerinde çalışanların moralini yükselttiği, iş verimini arttırdığı, iş kazaları ve meslek hastalıklarını azalttığı, işçi-işveren ilişkilerini olumlu yönde etkilediği herkesçe bilinen bir gerçektir. Bir ülkenin gelişmesi, insan gücünün ve doğal kaynakların en etkili ve en verimli bir şekilde kullanılmasına bağlıdır [3]. Türk endüstrisinin en önemli ihtiyacı da üstün nitelikli teknik insan gücü olduğuna göre, işçi sağlığı ve güvenliği eğitimine gereken önemin verilmesi de kaçınılmazdır.

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)'nun değerlendirmesine göre, dünyada her yıl iki milyon insan iş kazaları ve meslek hastalıkları sonucu hayatını kaybetmekte ve bu sayının artma eğiliminde olduğu belirtilmektedir [4]. Ayrıca ILO'nun değerlendirmesine göre, Avrupa Birliği ülkeleri içinde meydana gelen iş kazaları oranları bakımından Türkiye'nin ilk sırada olması, işçi sağlığı ve güvenliği eğitimine daha fazla önem verilmesi gerektiğini açıkça göstermektedir [5]. Diğer taraftan yapılan tahminler, iş kazaları ve meslek hastalıkları sonucu ülkelerin karşı karşıya kaldıkları maddi kayıpların genel bütçelerin %5'i oranlarına ulaştığı şeklindedir [6]. Türkiye'nin 2008 bütçe büyüklüğünün yaklaşık 220 milyar TL olduğu düşünülürse bu rakamın %5'i, 11 milyar TL ye denk gelmektedir. Araştırmalardan ortaya çıkan rakamlardan anlaşıldığı gibi konunun önemi gayet açıktır ve ortada çözülmeyi bekleyen çok ciddi bir sorun bulunmaktadır. Bazı işletmeler sorunun çözümüne katkıda bulunması için işçi sağlığı ve güvenliği konusunda işyerlerinde kurs ve seminerler düzenleyerek çalışanlarını bilgilendirmektedir. Çalışmamızdan anlaşılacağı gibi biz işçi sağlığı ve güvenliği eğitiminin çalışanlara iş yerlerinde verilmesinden önce, okul sıralarında verilmesi ve çalışma ortamına daha donanımlı bir şekilde gelmesi gerektiği düşüncesindeyiz.

2. Yöntem

Bu çalışmada; işçi sağlığı ve güvenliğinin Meslek Yüksekokullarının, öğrencilerin ve öğrencilerin staj yaptıkları işletmelerin konuya bakış açılarını değerlendirmek için Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale Meslek Yüksek Okulu- Teknik Programlar öğrencilerine 15 maddeden oluşan bir anket düzenlenmiş ve Tablo 1'de yer alan anket sonuçlarını değerlendirmek için bilgisayar ortamında SPSS 15.0 istatistik programı kullanılmıştır. Ankette sorulan sorular, sorulara verilen cevapların puanlaması ve anket sonuçları aşağıda verilmiştir.

Çizelge 1. Anket Soruları

1. İş sağlığı ve güvenliğinin iş yaşamını etkilediğini düşünüyor musunuz?
2. Üniversite öğreniminiz sırasında işçi sağlığı ve güvenliği hakkında bilgilendirildiniz mi?
3. Sizce laboratuvarınızdaki iş güvenliği ile ilgili uyarı levhaları yeterlidir mi?
4. Eğer bu uyarı levhaları varsa gerek okul yönetimi gerekse ilgili öğretim elemanı tarafından bu kurallara uymanız için düzenli olarak uyarılıyor musunuz?
5. Öğrenci olarak bu kurallara siz ve arkadaşlarınız uygulama konusunda gerekli dikkati gösteriyor musunuz?
6. İş sağlığı ve güvenliği konusunda uzman kişiler tarafından bilgilendirme toplantısı yapılıyor mu?
7. İş sağlığı ve güvenliği konularını derslerinizde işliyor musunuz?
8. Üniversite öğreniminiz sırasında atölye dersinde iş kazası geçirme sıklığı nedir?
9. Geçirilen iş kaza sonrasında önleyici tedbirler alındı mı?

10. Üniversite öğreniminiz sırasında ilgili dersin laboratuardan sorumlu öğretim elemanının işçi sağlığı ve güvenliği konusunda gerekli bilgi ve tecrübeye sahip olduğuna inanıyor musunuz?
11. Ders müfredatına işçi sağlığı ve güvenliği içerikli bir dersin konmasını ister misiniz?
12. Staj yaptığınız yerde çalışan kişiler işçi sağlığı ve güvenliği konusunda gereken özeni gösteriyor muydu?
13. Staj yaptığınız yerin yöneticileri işçi sağlığı ve güvenliğinin gerekliliğine inanıyor muydu?
14. Staj yapmış olduğunuz yerde iş kazalarını önleyici uyarı levhaları var mıydı?
15. İş sağlığı ve güvenliğine dikkat etmenin iş verimliliğini ve kaliteyi arttırdığını düşünüyor musunuz?

Çizelge 2. Puanlama Aralığı ve Değerlendirme

Puanlama	Değerlendirme
1.00 - 1.79	Hiç
1.80 - 2.59	Az
2.60 - 3.39	Orta
3.40 - 4.19	Çok
4.20 - 5.00	Tam

Çizelge 3. Anket Sonuçları

MADDE NUMARASI	Her Zaman		Genellikle		Orta		Ara Sıra		Hiçbir Zaman		Ortalama (X)
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%	
1	141	59.0	56	24.0	12	5.0	18	8.0	9	4.0	4.28
2	60	25.3	56	23.6	32	13.5	43	18.1	46	19.4	3.17
3	30	12.7	50	21.1	68	28.7	18	7.6	71	30.0	2.79
4	50	21.1	52	21.9	39	16.5	48	20.3	48	20.3	3.03
5	62	26.2	58	24.5	52	21.9	40	16.9	25	10.5	3.39
6	9	3.8	21	8.9	26	11.0	44	18.6	136	57.4	1.83
7	33	13.9	43	18.1	31	13.1	57	24.1	73	30.8	2.60
8	11	4.6	18	7.6	12	5.1	53	22.4	143	60.3	1.74
9	58	24.5	52	21.9	36	15.2	30	12.7	58	24.5	3.09
10	101	42.6	67	28.3	41	17.3	14	5.9	14	5.9	3.96
11	130	54.9	36	15.2	28	11.8	26	11.0	17	7.2	4.00
12	106	44.7	57	24.1	33	13.9	23	9.7	15	6.3	3.92
13	105	44.3	67	28.3	27	11.4	26	11.0	9	3.8	4.00
14	106	44.7	61	25.7	28	11.8	20	8.4	19	8.0	3.92
15	162	68.4	42	17.7	12	5.1	11	4.6	10	4.2	4.41

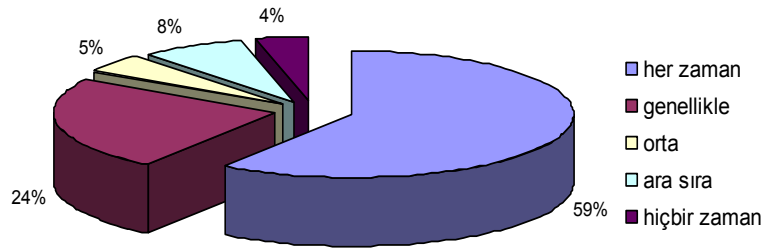
3. Bulgular ve Yorumlar

İşletmelerde, çalışanları iş kazalarından korumak, iş veriminin artırılması, çalışanların işine daha sıkı bağlanması; işçi sağlığı ve güvenliğine önem verilerek, çalışanların bu konuda bilinçlendirilmesiyle yakından ilgilidir. Bu sebeple ileride iş hayatına adım atacak Meslek Yüksek Okulu Teknik Programlar öğrencilerine yöneltilen 1. maddedeki işçi sağlığı ve güvenliğinin iş yaşamını etkileyip etkilemediği sorusuna katılım (X=4,28) ile “her zaman” düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu orana göre ileride iş yaşamına atılacak öğrencilerin büyük kısmının bu görüşe varması, öğrencilerin de konunun önemini farkında olduklarını göstermektedir.

Bu önemin öğrencilere verilmesi başta teknik eleman yetiştiren kurumlarının görevidir. Konunun öğrencilere ne düzeyde aktarıldığını anlamak için Madde 2’de ki soruya katılım (X=3,17) ile gerçekleştiğinden üniversite eğitimi sırasında işçi sağlığı ve güvenliği önemi bilincinin aktarılması “orta” düzeyde gerçekleşmektedir.

Eğitim-öğretim süreci içerisinde öğrencileri iş yaşamına hazırlamak ve onların meslek hayatında karşılaşılabilecekleri tehlikeleri önceden kestirebilmeleri için çalışma alanlarındaki tehlike belirleme, risk belirleme, risk kontrolü ve uyarı levhalarını dikkate almaları gerekmektedir. 3. madde de laboratuvarlarındaki uyarı levhalarının yeterli olup olmadığı sorulmuş ve (X=2,79) ile bunun “orta” düzeyde olduğu, 3. madde de ise uyarı levhaları olan laboratuvarlarda ise bu

kurallara uymaları için ilgili yetkililerden gerekli uyarıların yapıp yapılmadığı ($X = 3,03$) ile bunun “orta” düzeyde gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Sağlıklı bir meslek hayatının temel şartının kurallara uymak ve yapılması istenmeyen davranışlardan kaçınılması gerekliliği unutulmamalıdır. Öğrencilerde bu davranışların gelişmesi için öncelikle eğitim alanlarındaki materyallerin tam ve eksiksiz olarak sağlanması gerekmektedir. Eğitim-öğretim süresi içerisinde yetkili laboratuvar öğretmeninin bulunduğu atölye ortamında ve öğrencilerin gelecekteki meslek yaşamlarında doğabilecek her türlü iş kazası ve meslek hastalığına karşı onları bilgilendirmesi bazen tek başına yeterli olmayabilir. Tüm bu kuralların işlerlik kazanması için öğrencilere de bu noktada bir takım görevler düşmektedir. 5. madde de kurallara uyulması konusunda gereken özenin gösterilip gösterilmediği sorusu yöneltilmiş ve bunun ($X=3,39$) ile “orta” düzeyde gerçekleştiği sonucuna varılmıştır. Bu soruya alınan cevapların bir değerlendirmesi yapıldığında aslında iş kazalarının meydana geliş sebeplerinden bir tanesi de tüm uyarılara rağmen okul sıralarında da olsa öğrencilerin gereken özeni göstermemesidir.

Şekil 1. İş Sağlığı ve Güvenliğinin İş Yaşamını Etkileyip Etkilemediğine İlişkin Sonuçlar

Güçün sermaye ile olan ilişkisinde “güvenlik” bir maliyet unsuru iken, yeni anlayışta, yani bilginin güç, yükselen değer olarak kabul edildiği noktada güvenlik, bir firmanın en değerli varlığı olan çalışanları için bir yatırım olarak değerlendirilmektedir [7]. Bu anlayışta işverenler, çalışanları, yasal hak ve sorumlulukları konusunda bilgilendirmek, onların karşı karşıya buldukları mesleki riskler ve bunlarla ilgili alınması gerekli tedbirler konusunda iş yerlerinde işçi sağlığı ve güvenliği eğitim programlarını hazırlamak, eğitimlerin düzenlenmesini, çalışanların bu programlara katılmasını sağlamak ve verilecek eğitim için uygun yer, araç, gereç temin etmekle yükümlüdürler. Özellikle büyük firmalar bu yönetmeliğe uyarak çalışanlarına günlük eğitim programları hazırlayarak işçi sağlığı ve güvenliği konusunda çalışanlarını sürekli bilgilendirmektedir. Bu noktada öğrencilere 6. madde de işçi sağlığı ve güvenliği konusunda uzman kişiler tarafından teknolojik gelişmelerin yakından takip edilebilmesi için bilgilendirme toplantısı yapıp yapılmadığı sorusu sorulmuş ve bunun ($X=1,83$) ile “ara sıra” olduğu tespiti yapılmıştır. Yine aynı şekilde 7. madde de öğrencilere işçi sağlığı ve güvenliği konusunun derslerinde işleyip işlemedikleri sorulmuş bunun da ($X=2,60$) ile “orta” seviyede olduğu sonucuna varılmıştır. İş sağlığı ve güvenliği konusunda gerek uzman kişiler tarafından eğitim verilmesinin önü açılmalı gerekse bu konunun müfredatta yerini bulması için gerekli değişikliklerin yapılması iş hayatına başlama aşamasında olan öğrenciler için büyük önem arz etmektedir.

İş yerlerinde işin yürütülmesi sırasında çeşitli nedenlerden (fiziksel, kimyasal, biyolojik, mekanik, ergonomik, psikososyal) kaynaklanan sağlığa ve güvenliğe zarar verebilecek koşullardan çalışanları ve bulunan diğer üçüncü tarafları korumak amacıyla yapılan sistemli ve bilimsel çalışmalar bütünü olan işçi sağlığı ve güvenliği, gündeme geldiği günden itibaren sürekli gelişme göstermektedir [8]. Bu gelişme süreci içerisinde gerekli düzenlemelerin sağlıklı bir şekilde yapılabilmesi için, işçi sağlığı ve güvenliğinin gerek ülkemiz gerekse toplumumuz açısından öneminin detaylı bir şekilde analiz edilmesi gerekmektedir. AB’de her 4,5 saniyede bir, bir işçi en az üç gün evde kalmasına yol açacak bir kazaya maruz kalıyor. Her 3,5 dakikada bir, bir kişi işten kaynaklanan nedenlerden dolayı hayatını kaybediyor. Bu da her yıl 167 bin kişinin iş kazaları ya da işin neden olduğu rahatsızlıklar nedeniyle hayatını kaybettiği anlamına geliyor. EUROSAT istatistiklerine göre her yıl iş kazaları dolayısıyla, Avrupa Birliği’ne üye ülkelerde, 5 bin 720 kişi hayatını kaybediyor. Bunun yanı sıra Uluslar arası Çalışma Örgütü’nün (ILO) tarafından yapılan tahminlere göre, her yıl AB’de 159 bin 500 çalışan, meslek hastalıklarından ötürü ölüyor. Bu veriler içerisinde yapılan araştırmalarda Uluslararası Çalışma Örgütü’nün (ILO) iş kazaları verilerinde ülkemiz, hayatını kaybeden insanların sayısının çokluğu ve meydana gelen iş kazaları sayısı bakımından Avrupa Birliği ülkeleri arasında ilk sıralardadır [5]. Bu bilgiler ışığında 8. madde de belirtilen soruda öğrencilere üniversitede kullandıkları laboratuvarlarda iş kazası geçirme sıklığı sorulmuş bu soruya “her zaman” ve “genellikle” cevabını veren öğrencilerin toplamı %12,2 olarak gerçekleşmiştir. Bu oran bize her ne kadar düşük olarak gözükse de Avrupa birliği ve bizim gibi gelişmekte olan ülkeler arasında bir kıyaslama yaptığımızda bunun aslında çok yüksek bir oran

olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu oranın düşürülmesi için işçi sağlığı ve güvenliği konusunda gerekli yasal düzenlemelerin yapılması ya da mevcut yasalara uyulması gerekmektedir.

Yaşanan iş kazalarının tekrar yaşanmaması için; geçmişte yaşanan kazalardan ders çıkarmak ve bunların tekrar yaşanmasını önlemek için de, gerekli önlemler önceden alınmalıdır. Öğrencilere 9. madde de yaşanan iş kazaların sonunda aynı kazanın bir daha tekrarlanmasını önlemek için önleyici tedbirlerin alınıp alınmadığı sorulmuş ve bunun gerçekleşme düzeyinin ($X=3,09$) ile “orta” seviyede olduğu tespiti yapılmıştır. Buradan çıkarılabilecek sonuç; yaşanan tüm kazalara ve olumsuzluklara rağmen aynı nedenle meydana gelebilecek bir sonraki kazanın önlenmesi için alınması gereken önlemlerin yeterli seviyede olmadığıdır.

Ülkemizde iş kazalarını önlemek için çalışanlarımıza başta tehlike belirleme, risk değerlendirme ve risk kontrolü olmak üzere işçi sağlığı ve güvenliği eğitimi verilmelidir. Ülkemizde bu eğitimi verebilecek uzman kişilerin yetiştirilmesinin de öğretim elemanlarımıza büyük pay düşmektedir. Dolayısıyla öğretim elemanlarımızın işçi sağlığı ve güvenliği konusunda öncelikle uzmanlaşmaları gerekmektedir. Öğrencilere 10. maddede ilgili dersin laboratuardan sorumlu öğretim elemanının işçi sağlığı ve güvenliği konusunda gerekli bilgi ve tecrübeye sahip olup olmadığı sorusu sorulmuş ve alınan cevapların %42,6’sı “her zaman”, %28,3 ü “genellikle” olmuştur. Öğrencilerin %70,9’unun öğretim elemanlarımızı bu konuda “yeterli” görmesi oldukça önemlidir. Öğretim elemanlarımızın işçi sağlığı ve güvenliği konusunda daha iyi yere gelebilmeleri için Avrupa Birliğinden uzman kişiler getirilerek eğitim seminerlerinin düzenlenmesi, gerek öğretim elemanları gerekse öğrenciler için faydalı olacağı şüphesizdir.

İş sağlığı ve güvenliği özellikle üretim alanında faaliyet gösteren işverenler, çalışanlar dolayısıyla ülkemiz ekonomisi açısından son derece önemlidir. Her alanda bu konuya daha fazla önem verilebilmesi için konunun tüm detaylarıyla üzerinde durulması kaçınılmazdır. Bu bilgilerin tüm detaylarıyla öğrencilere aktarabilmesi için müfredata bir ders olarak konulmasının daha verimli olacağı düşünülmektedir. Öğrencilere 11. madde de “Ders müfredatına işçi sağlığı ve güvenliği içerikli bir dersin konmasını ister misiniz?” sorusu sorulmuş ve bunun gerçekleşme düzeyinin ($X=4,00$) ile “genellikle” seviyede olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun ders müfredatlarında bu dersi istemeleri son derece önemlidir. Bu dersin müfredata konularak Meslek Yüksek Okullarında okutulması için gerekli düzenlemelerin yapılmasında gerek Meslek Yüksek Okulları yönetimi, gerekse üniversite yönetimine görev düşmektedir.

Meslek Yüksek Okullarında öğrencilerin yıl içerisinde görmüş oldukları mesleki içerikli derslerin işletmelerdeki ilk uygulamasını iş hayatından önce dönem içerisinde staj gördükleri kurumlarda yapmaktadırlar. Dolayısıyla öğrencileri kendilerine ilk staj yaptıkları kurumlardaki çalışanları örnek almaktadırlar. Bu yüzden iş yerlerinde çalışan staj amirlerinin öğrencilerin yanında yapmış olduğu her bir hareketin önemi onların gelecekteki iş ahlakı anlayışına büyük etki göstermektedir. Öğrencilere 12. madde de “Staj yaptığınız yerde çalışan kişiler işçi sağlığı ve güvenliği konusunda gereken özeni gösteriyor mu?” sorusu sorulmuş ve bunun gerçekleşme düzeyinin ($X=3,92$) ile “genellikle” seviyede olduğu tespit edilmiştir. Bu soruya öğrencilerin büyük bir kısmının olumlu cevap vermesi son derece önemlidir. Öğrencilerin yoğunlukla staj yaptığı kurumlardaki çalışanlara bu konuda eğitimler verildiği takdirde bunun öğrencilere birebir yansıtacağı konusunda emin olabiliriz. Aynı şekilde 13. madde de öğrencilere “Staj yaptığınız yerin yöneticileri işçi sağlığı ve güvenliğinin gerekliliğine inanıyor mu?” sorusu sorulmuş ve bunun gerçekleşme düzeyinin ($X=4,00$) ile “genellikle” seviyede olduğu tespit edilmiştir. Bu soruya karşı öğrencilerden alınan cevaplar bir önceki sorumuzda alınan cevaplarla birebir uyumaktadır. Buradan çıkarılabilecek sonuç iş yeri yöneticilerinin konuya vermiş olduğu önem aynı şekilde iş yeri çalışanlarına da yansımaktadır. Dolayısıyla iş yeri yöneticilerinin konuya vermiş olduğu disiplin, önce iş yeri çalışanlarına bunun paralelinde ise orda staj yapmaya gelen öğrencilere geçmektedir.

İş yerlerindeki uyarı levhaları daha önce yaşanmış olan iş kazalarından gereken derslerin çıkartıldıktan sonra aynı kazanın yaşanmasını önlemek amacıyla konulmaktadır. Özellikle son aylarda ülkemiz gündeminden düşmeyen iş kazalarını önlemek amacıyla çeşitli tedbirler alınmaya çalışılmaktadır. Fakat bu konuda atılması gereken ilk adım yaşanan kazalardan ders çıkartılarak gerekli uyarı levhalarının konulması ve bu uyarılara uyulmasıdır. Öğrencilere 14. madde de “Staj yapmış olduğunuz yerde iş kazalarını önleyici uyarı levhaları var mıydı?” sorusu sorulmuş ve bunun gerçekleşme düzeyinin ($X=3,92$) ile “genellikle” seviyede olduğu tespiti yapılmıştır. Alınan cevaplardan yola çıkarak bu oran yüksek gibi görünse de ülkemizde yaşanan iş kazalarının sayısal değerleri düşünüldüğünde bunun ülkemiz açısından yeterli düzeyde olmadığı açıktır [9].

İş sağlığı ve iş güvenliğinin işletme açısından çok yönlü önemi vardır. İş kazaları nedeniyle meydana gelecek işgünü kayıpları hem verimlilik sorunu yaratacak hem de maliyetlerin artmasına neden olarak işverene külfetler getirecektir

[10]. İşletme tarafından planlı ve bilimsel şekilde yapılan iş güvenliği harcamaları, iş kazaları ve meslek hastalığı harcamalarını azaltabilir. Ayrıca, bu tedbirlerin alınmasıyla hem nitelikli işgücü hem de makine, hammadde, donatım ve diğer araç ve gereçler korunmuş olur. Böylece, üretimin ve işletmenin sürekliliği sağlanabilir. Öğrencilere 15. madde de “İş sağlığı ve güvenliğine dikkat etmenin iş verimliliğini ve kaliteyi arttırdığını düşünüyor musunuz?” sorusu sorulmuş ve bunun gerçekleşme düzeyinin ($X=4,41$) ile “her zaman” seviyesinde olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun işçi sağlığı ve güvenliğine dikkat edildiğinde iş verimliliğini ve kaliteyi arttırdığını düşünmesi, onların da konuya bakışları açısından bize gereken ipucunu fazlasıyla vermektedir. İş sağlığı ve güvenliğine gereken önem verildiği takdirde başta çalışanların güvenliği sağlanmakla beraber, işyerlerinde verimlilik ve kalite artacak, ayrıca iş güvenliği önlemleri alınmış bir firmada çalışmak işyerine duyulan güveni artırarak, firmanın imajını olumlu yönde etkileyecek ve bunun iş yerine dönüşü her bakımdan olumlu olacaktır [11].

4. Sonuçlar ve Öneriler

Günümüzde iş yerlerinde, iş ahlakı, etik değerler ve çağdaş yönetim anlayışı açısından işçi sağlığı her şeyin önünde gelmektedir. Bunun yanında bir işyerinde etkin bir İş Sağlığı ve Güvenliği Yönetim Sisteminin uygulanmasının, o iş yerinde çalışanların iş verimini arttırdığı, iş kazaları ve meslek hastalıklarını azalttığı ve işçi-işveren ilişkilerini olumlu yönde etkilediği herkesçe bilinen bir gerçektir. Ayrıca bir ülkenin gelişmesi; insan gücünün, doğal kaynakların, her türlü makine teçhizatın ve teknik insan gücünün korunmasına, aynı zamanda etkili ve verimli bir şekilde kullanılmasına bağlıdır. Nitekim eğitim çağındaki gençlerimize yönelik yapılan ankette sorulan sorular içerisinde alınan cevapların oranlarını karşılaştırdığımızda, çoğunun iş yerindeki işçi sağlığı ve güvenliği çalışmalarının o iş yerindeki iş verimini ve kaliteyi olumlu olarak etkilediği yönündeydi. İşletmelerin en büyük hedefi şüphesiz işçi sağlığı, verimlilik ve kalitedir. Bu hedeflerine ulaşmalarındaki en büyük etkenlerden bir tanesi de işçi sağlığı ve güvenliği uygulamaları olduğuna göre ve bu olgunun ancak iş yerlerindeki çalışanlara eğitimle kazandırılacağı düşünüldüğünde, bu eğitimin ilk defa işletmelerde verilmesinin çok geç olacağı bir gerçektir. Dolayısıyla işçi sağlığı ve güvenliği eğitiminin imalat sektörüne teknik eleman yetiştiren başta Meslek Yüksek Okulları olmak üzere tüm teknik eğitim okullarında verilmesi günümüzde kaçınılmaz hale gelmiştir.

Kaynaklar

- [1] KOÇ, E., “Orman Ürünleri Endüstrisinde Çevre Sorunları, İş Sağlığı Ve İş Güvenliği”, *Çalışma Ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Sağlığı Ve Güvenliği Dergisi*, Sayı:22, Kasım-Aralık (2004).
- [2] Richardsson, P., M., Impgaard, M., “Corporate cost of occupational accidents: an activity-based analysis, *Accident Analysis & Prevention*,: 36, ,173-182 Denmark, (2004).
- [3] Fabiano, B., Curro, F., Reverberi, A.,P., Pastorino, R., “A statistical study on temporary work and occupational accidents: Specific risk factors and risk management strategies”, Genoa, Italy, (2007).
- [4] “Global Strategy On Occupational Safety and Health”, Conclusions Adopted by the International Labour Conference at its 91st Session, (2003). (www.ilo.org/public/english/protection/safework/globstrat_e.pdf).
- [5] Özkılıç, Ö., “2005, İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Yönetim Sistemleri ve Risk Değerlendirme Metodolojileri”, *TİSK Yayınları*, (2005).
- [6] Demirebilek, T., “İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Ders Notları”, (Ders Notu), İzmir, (1999).
- [7] Gökbayrak, S., “Küreselleşme ve İş Sağlığı ve Güvenliği”, *TES-İŞ Dergisi*, Sayı:4 ,Aralık (2003).
- [8] Tanır, F., “İş Sağlığı ve Güvenliği”, *İş Sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü, İş Sağlığı ve Güvenliği Dergisi*, Sayı: 17 Ocak-Şubat (2004).
- [9] İş kazaları SSK istatistikleri, <http://www.gulserenyurttas.com/istatistikler.doc>
- [10] Odaman, S., “4857 Sayılı Yeni İş Kanunu Döneminde İş Sağlığı ve Güvenliği Hükümlerinin Önemi ve OHSAS 18001 Yönetim Sistemi”, *MERCEK Dergisi*, Sayı:39, Temmuz (2005).
- [11] Ezgin, R., “İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Kavramının İrdelenmesi ile Otomotiv Sanayinde İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Uygulamaları Üzerine Bir Araştırma”, Yüksek Lisans Tezi, *Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü*, İstanbul, (1995).